

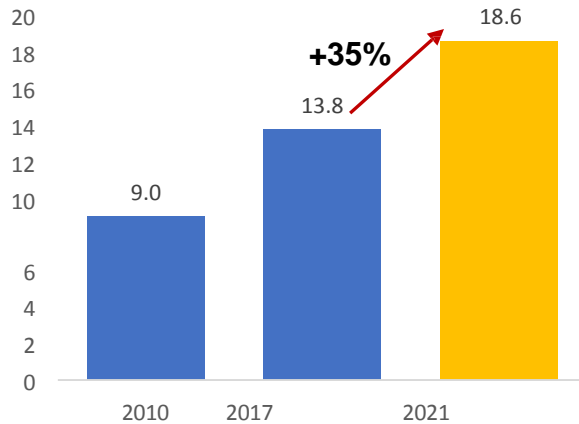
**Қазақстанның газ нарығының болашағы:
«Тапшылық қарсаңында»**

2030 жылға қарай Қазақстанда газ тапшылығы туындауы мүмкін

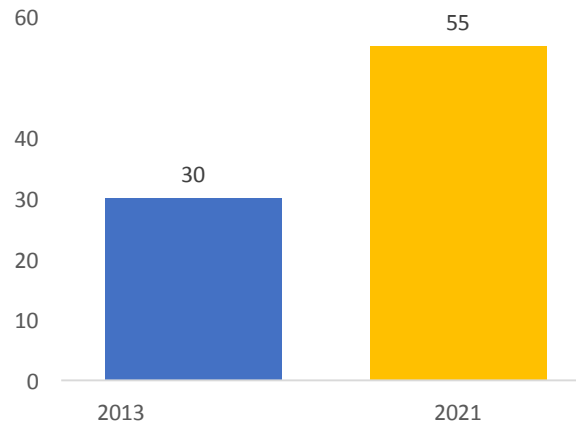

Қазақстанның ішкі газ нарығы: өсім цифрлармен

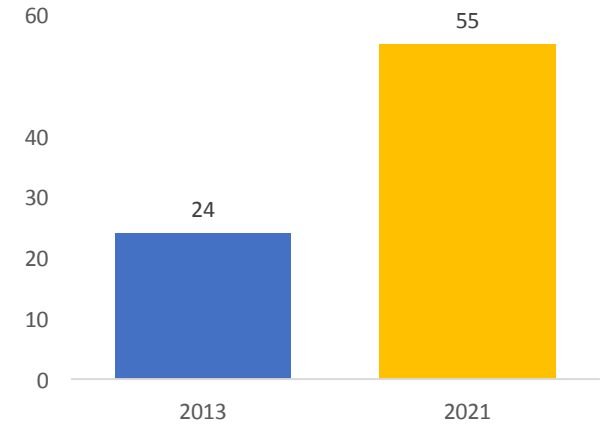
Газды ішкі тұтыну, млрд. текше м

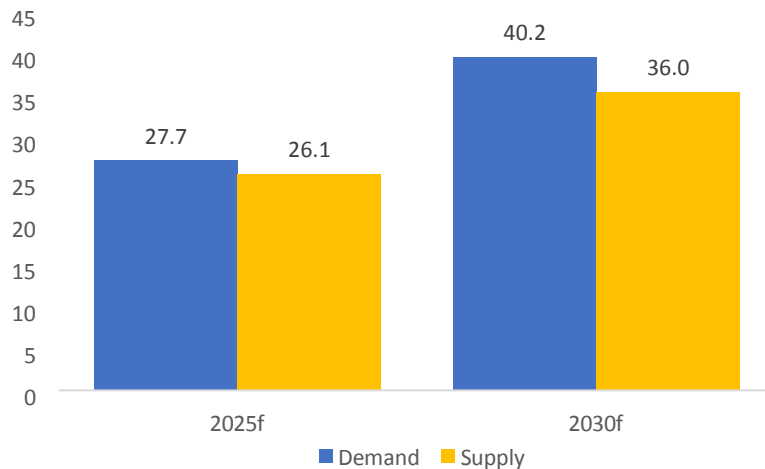
Елді мекендерді газдандыру, %

Кәсіпорындарды газдандыру, мың

Қазақстандағы газға сұраныс пен ұсыныстың болжамдары, млрд. текше м

✓ Қазақстанда коммерциялық газ өндіру 2030 жылы шарықтау шегіне жетіп, 30 млрд. текше метрді құрайды деп күтілуде.
2030 жылы Қазақстан ішкі нарық талап ететіннен аз газ өндіретін болады.

✓ Ішкі нарығында газ тұтынудың серпінді өсуі аясында **Қазақстан 2025 жылға қарай 1.6 млрд текше м газ тапшылығына тап болуы мүмкін**

Қазақстанның газ нарығындағы ықтимал тапшылықтың алғышарттары

Негізгі санаттар

Үндеулер

Алынатын газ қоры
3,9 трлн. текше м

- Қазақстан әлемде 22-ші және ТМД-да 3-ші орында (Ресей мен Түркіменстаннан кейін).
- Алайда алынатын қорлардың **үштен екісі** мұнай-газ және мұнай-газ конденсаты кен орындарының ілеспе газы болып табылады, ол **көп компонентті құраммен, күкіртсутек қосылыстарының жоғары құрамымен сипатталады және қымбат тұратын алдын ала өңдеуді талап етеді.**

ӨБК шеңберінде
шетелдік
инвесторлардың газ
өндіруінің 80%-ы

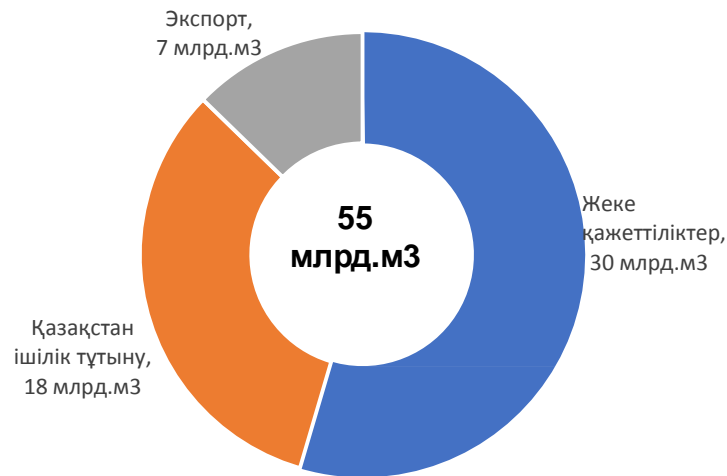
- ӨБК шарттарына сәйкес **шетелдік компаниялар өздері өндіретін газды Республиканың ішкі нарығына жеткізуге міндетті емес.**
- Өндірілген газ негізінен мұнай өндіруді арттыру және өзінің технологиялық қажеттіліктері үшін резервуарға кері айдау үшін қолданылады.

Газ құбырлары мен
инженерлік-
техникалық
жабдықтардың тозуы

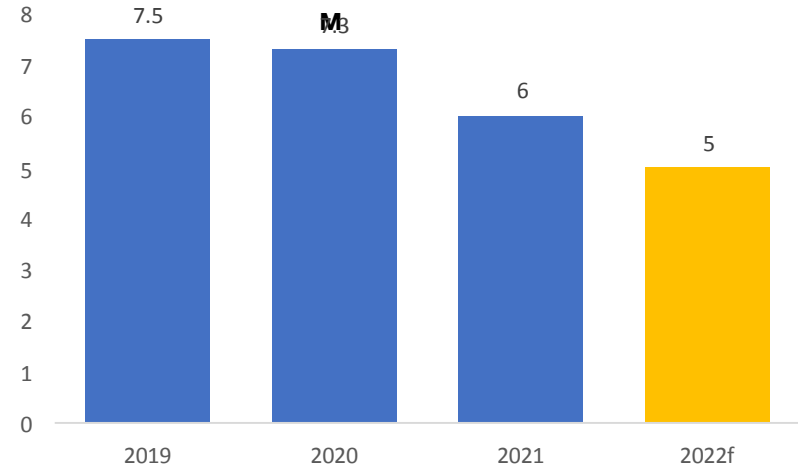
- **Магистралдық желілердің орташа тозу деңгейі 75%-ға жетті.**
- Ең көп тозу Атырау облысында - 84%, Маңғыстау облысында - 86% байқалады ("Бейнеу-Жаңаөзен" және "Жаңаөзен-Ақтау" газ құбырлары қиын жағдайда тұр).
- **Газ ұңғымалары мен газ қоймаларының 80%-дан астамы қауіпсіздік деңгейінен тыс.**
- **Әрбір алтыншы компрессорлық станцияның қызмет ету мерзімі 50 жылдан асады.**

Қазақстанның газ нарығындағы тапшылықтың ықтимал салдары

Қазақстанда тағайындалу санаттары бойынша газ өндіру, млрд. текше м

Қазақстаннан Қытайға газ экспорты, млрд. текше м

- ✓ Жылына шамамен 55 млрд. текше м өндірілетін газдың 30 млрд. текше м дейін мұнай өнеркәсібінің өз мұқтаждарына жұмсалады, 18 млрд. текше м қазақстандық ішкі тұтынуға келеді және 7 млрд. текше м экспортталады.
- ✓ Қазақстанның газ экспортынан түскен түсімі газдың ішкі бағасын субсидиялау үшін қолданылады.
- ✓ Ішкі тұтыну өсіп, тауарлық газ өндірісі ұлғаймағандықтан, Қазақстанға газ экспортының көлемін қысқартуға тура келеді. 2019 жылы қазақстандық газдың Қытайға экспорты 2021 жылы 7,5 млрд. текше м-ден 6 млрд. текше м-ге дейін төмендеді және 2022 жылы одан әрі 5 млрд. текше м-ге дейін төмендеу күтілуде.
- ✓ Болашақта қандай да бір уақытта газдың экспорттық жеткізілімі мүлдем тоқтап қалуы мүмкін және газдың ішкі бағасын төмен ұстап тұру үшін кіріс дереккөз болмайды. Билік газ тарифтерінің өсуі сөзсіз болатын салада және елде баға белгілеу моделін өзгертуге мәжбүр болады.

Қазақстанның газ саласына инвестициялар өте қажет

- ✓ Қазақстанның газ саласы жаңа инвестицияларды қажет етеді: (i) жаңа кен орындарын барлау және оларды игеру, (ii) газ тасымалдау жүйесін жаңғырту және (iii) газ өңдеу қуаттарын салу-осының бәрі үлкен күрделі шығындар мен уақытты талап етеді.
- ✓ Болжамдық деректерге сәйкес, 2030 жылға қарай шикі газ өндіру 87,1 млрд. текше м-ге жетеді, оның 42 млрд. текше м ғана тауарлық газға қайта өңделетін болады. Қалған газ қайтадан қабаттарға айдалады (47%) және жер қойнауын пайдаланушылардың өз мұқтаждарына пайдаланылады (15%).
- ✓ Энергетика министрлігі Қазақстанның газ саласын дамытудың 2030 жылға дейінгі кешенді жоспарын әзірледі :
 - Қазақстанда газ өндірісі 2020 жылғы 30,5 млрд. текше м-ден 2030 жылы 42,6 млрд. текше м-ге дейін ұлғаюы тиіс.
 - Қашағандағы өңдеу қуаты 9 млрд. текше м дейін жетеді, бұл кен орнындағы тауарлық газ өндірісін 8 млрд. текше м дейін ұлғайтуға мүмкіндік береді.
- ✓ Тәуелсіздік алғаннан кейін елде газ өндірудің жоғары әлеуеті бар жаңа газ кен орындары табылған жоқ, ал ашық кен орындарын игеруге 7 жылдан 10 жылға дейін уақыт кетеді.
- ✓ Мемлекет қарыз қаражаты мен сыртқы инвестицияларды пайдалана отырып, газ өндіру және өңдеу жобаларын дамытуды жоспарлап отыр. Шығындарды тарифтерге енгізу қарыз қаражатын қайтарудың кепілі болады. Сондықтан Энергетика министрлігі жер қойнауын пайдаланушыларға фискалдық преференциялардың үлкен пакетін беріп қана қоймай, ішкі нарықтағы табиғи газдың бағасын көтеруге де ниетті.
- ✓ Шығыстарды қысқарту және уақытты үнемдеу мақсатында **Қазақстанды одан әрі газдандыру үшін газдың қосымша көлемі Ресей мен Түрікменстаннан импортталуы мүмкін.**
- ✓ Ресейлік газ тасымалдау жүйесімен байланыс серпінді шешім болуы мүмкін. Бұл коммерциялық газды Қазақстанның орталық және шығыс өңірлеріне беруге, сондай-ақ шектес елдерге, атап айтқанда, Қытайға кейінгі транзитті дамытуға мүмкіндік береді. Ресей экономикалық санкцияларға ұшырағандықтан, екі ел де энергияны бәсекеге қабілетті сатуды қамтамасыз ететін сенімді газ желісін құруға мүмкіндік алады.

Жауапкершілікті шектеу және ақпаратты ашу туралы ескертпе

Осы есепті (бұдан әрі - «Есеп») "Verny Capital" ЖШС Нарықты зерттеу жөніндегі инвестициялық командасы (бұдан әрі - "зерттеу тобы") дайындады. Зерттеу тобы осы Есепте көрсетілген барлық пікірлер зерттеу тобының жеке кәсіби пікірін көрсететінін растайды. Есеп зерттеу тобы сенімді деп санайтын ақпарат көздерінен алынған ақпарат пен әдістемелерге негізделді, сонымен қатар тәуелсіз бағалаудан өтпеген қоғамдық және басқа да деректер қолданылды. Есеп барынша шынайы болу мақсатын көздейтініне қарамастан, зерттеу тобы және/немесе "Verny Capital" ЖШС кез келген қолданылатын құқыққа сәйкес, тікелей немесе жанама, Есептегі ақпараттың дәлдігіне немесе толықтығына қатысты ешқандай кепілдіктер бермейді және ешқандай куәландырулар жасамайды, тиісінше осы Есепті дәл және толық деп санамау керек. Зерттеу тобы және/немесе "Verny Capital" ЖШС олардың деликт, шарт нәтижесінде немесе керісінше жағдайда Есеппен не ондағы кез келген мәлімдемемен байланысты тартылуы мүмкін өзге тәсілмен туындауынан тәуелсіз кез келген қолданылатын құқыққа сәйкес кез келген жауапкершілікті тікелей шектейді және одан бас тартады. Бұдан басқа, болжамды мәлімдемелер Есеп күніне ғана жарамды. Зерттеу тобы және/немесе "Verny Capital" ЖШС осындай ақпарат ескіруі немесе дәл болмауы мүмкін екеніне қарамастан, Есеп күнінен кейін осы Есепті немесе оның мазмұнын жаңарту бойынша міндеттемелерді өзіне алмайды. Жоғарыда айтылғандарға қарамастан, Зерттеу тобы Есептегі ақпаратты алдын ала ескертусіз кез келген уақытта өзгерте алады.

Зерттеу тобы да, "Verny Capital" ЖШС-да, оның кез келген лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері де Есептегі ақпаратты пайдалану нәтижесінде, Есепте болуы мүмкін немесе Есепте бар ақпаратты пайдалану және/немесе одан әрі тарату, жариялау немесе өзге де ашу нәтижесінде өзгеше түрде туындауы мүмкін ақпараттағы қандай да бір дәлсіздіктер, қателер немесе олқылықтар нәтижесінде туындауы мүмкін қандай да бір залалдар немесе шығындар үшін жауапты болмайды. Есепте кез келген ақпаратты пайдалану тек оқырманның қалауы және тәуекелі бойынша жүзеге асырылады. Есепті алу және оны зерттеуді жалғастыру жоғарыда айтылғандармен келісу және қарсы қабылдау болып табылады.

Осы Есеп тек жалпы ақпараттық мақсаттарға арналған. "Verny Capital" ЖШС Есеп кез келген қолданылатын құқыққа сәйкес кез келген юрисдикциядағы кез келген активтерді немесе бағалы қағаздарды сатып алу немесе сату туралы оферта жасауға оферта немесе кез келген тұлғаға шақыру болып табылмайды және түсіндірілмеуі тиіс деп мәлімдейді. Есеп және ондағы кез келген материалдар, басқалармен қатар, инвестициялық немесе кез келген басқа шешімдер қабылдауды қоса алғанда, ешқандай мақсаттар үшін пайдаланылмауы тиіс.

Осы Есептің ешбір бөлігі "Verny Capital" ЖШС алдын ала жазбаша келісімінсіз кез келген құралдармен көшіріле, жариялана, пайдаланыла немесе кез келген нысанда қайталана алмайды немесе таратыла алмайды. Бұдан басқа, "Verny Capital" ЖШС эмиссия проспектілеріне, бастапқы жария орналастыру материалдарына немесе қаржылық бақылау органдарына немесе кез келген юрисдикциядағы өзге органдарға немесе солардың негізінде кез келген инвестициялық немесе басқа шешімдер қабылдануы мүмкін кез келген жария материалдарға берілетін басқа да құжаттарға сілтеме жасау, қосу немесе басқаша жолмен Есептің кез келген бөлігін пайдалануға үзілді-кесілді тыйым салады.

